

РОЛЬ БРАТСТВ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ УКРАЇНЦІВ

М. В. Доценко

На сьогоднішній день у нашій країні відзначають тенденцію до відновлення і збереження національно-психологічної самобутності. Вона полягає у відродженні національної історії, культури, зростає роль церкви. Активізувалося прагнення народу осмислити своє місце в історії та культурі. Національна свідомість і національна культура – обов'язкові ознаки духовності народу.

З національно-психічною самобутністю тісно пов'язана культурна ідентифікація. Поняття *ідентифікація* вводить З. Фройд, використовуючи його в практиці психоаналізу. Ж. Лакан, послідовник ідей психоаналітика, більш докладно описав етапи та механізми процесу самоідентифікації як необхідної умови входження в соціально-культурний простір.

Національна свідомість передбачає ідентифікацію індивіда з історичним минулим цієї групи. Культурна ідентифікація пов'язана з етапами розвитку культури, ґрунтується на ототожненні себе з аспектами цього досвіду. Слід відзначити, що у період радянської окупації відбувалися процеси, які призвели до існування у сучасного українця *фальшивої ідентифікації*

Як одну з питомих українських ознак Павло Ямчук відзначає православну віру. На його думку, саме вона «окреслювала й окреслює самоідентифікацію українців як нації, визначала ключові константи особистісного й громадського духовно-політичного життя» [2, с. 134]. Дослідник аналізує діяльність братських шкіл, а саме їх вплив на формування релігійно-духовного світогляду українців доби пізнього Середньовіччя та бароко.

Вплив діяльності братств на самоусвідомлення українців як православних відзначає ще Іван Огієнко. Діяльність шкіл постає в його поглядах як частина загальної оборони братствами православної церкви. Вчений відзначає, що разом з рідною вірою братчики боронили націю. «Ніколи не забуде історія церковним братствам їхньої мужньої та смілої оборони батьківської віри та своєї національності. ... На сеймах боронили інтереси своєї віри та нації або самі братчики, або їхні уповноважені. За церковні та національні права братчики без кінця процесувалися, завалюючи суди найрізнішими своїми скаргами на утиски благочестивої церкви. Ця оборона церковних і національних інтересів зробила братства надзвичайно популярними, надала їм силу та значення, а разом з тим передала їм і всю церковну справу» [1, с. 150].

І. Огієнко відзначає національну окремішність української церкви: «Кожна православна церква з засади своєї національна як церква територіальна, як церква окремого народу» [1, с. 138]. Науковець наголошує на автентичному існуванні української, білоруської, російської православних церков тощо.

Отже, існування унікального явища церковних братств – один з етапів, що посилив православний аспект культурної ідентифікації українців. Подальшого дослідження заслуговує розгляд національної свідомості у взаємозв'язку з іншими конфесіями, а також детальніший розгляд культурно-історичних факторів формування ідентифікації нашого народу.

Література

1. Огієнко І. І. Українська церква: Нариси з історії Української Православної Церкви: У 2 т.: Т. 1–2. – К.: Україна, 1993. – 284 с.
2. Ямчук П. Братські школи та їхня роль у формуванні релігійно-духовного світогляду українців доби Середньовіччя та бароко / П. М. Ямчук // Наука. Релігія. Суспільство. – № 1. 2009. – С. 134–139.